

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturavdelningen
Örjan Nilsson
010-224 51 67

orjan.nilsson@lansstyrelsen.se

Beslut
2016-01-26

Diarienummer
511-26170-2012

Sida
1(11)

Beslut om utökning och reviderade föreskrifter samt uppdaterad skötselplan för naturreservatet Ruderskogen i Tibro kommun

Innehåll

Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för Länsstyrelsens beslut
Upplysningar
Ersättningstalan
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Sakägarförteckning
Bilaga 5. Besvärshänvisning O4
Bilaga 6. Sändlista

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreseptatet Ruderskogen
NVR ID	2000388
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Tibro
Ungefärlig mittpunkt	N 6473689, E 4546851 SWEREF99
Fastigheter och ägare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Nyttjanderättsinnehavare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Areal (ha):	42,8 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Natura 2000-beteckning:	SE0540083 Ruderskogen
Naturgeografisk region:	23, Skogslandskapet i Tiveden-Tylöskogen-Kolmården
Objektskategori:	Ls, Klibbalskog eller annan lövsumpskog
IUCN-kategori:	Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Ruderskogen.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- Naturreservat enligt 7 § naturvårdslagen den 16 november 2000, dnr 231-11882-1998.

Länsstyrelsen beslutar att detta områdesskydd ersätts när nu aktuellt beslut vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Skötselplanen är den samma som den som fastställdes i tidigare beslut den 16 november 2000. I de delar som naturreservatet utökas med skall skötseln vara fri utveckling.

Syfte

Syftet med naturreservatet Ruderskogen är att för framtiden bevara och utveckla en naturvetenskapligt värdefull sumpskog samt att bevara en god livsmiljö för en rik flora och fauna med särskild tyngdpunkt på kalkgynnade arter.

Syftet med reservatsbildningen är dessutom att följa upp åtaganden som följer av medlemskapet i den europeiska unionen. Naturreservatet har godkänts av regeringen att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000.

Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i naturreservatet.

Syftet skall tryggas genom att skogen i huvudsak lämnas till fri utveckling utan några skogliga åtgärder.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Avverka träd, röja, gallra, plantera eller utföra andra skogsbruksåtgärder.
2. Ta bort eller upparbeta liggande eller stående döda träd eller vindfällan.
3. Anordna upplag.
4. Borra, spränga, schakta, tippa och fylla ut med massor.
5. Bedriva täkt av något slag, ej heller husbehovstäkt.
6. Utföra dikning, dämning, rensning eller annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden.
7. Anlägga väg, stig eller parkeringsplats.
8. Anlägga mark- eller luftledning.
9. Uppföra byggnad, torn, mast, antenn eller liknande anläggning.
10. Röja siktgator.
11. Uppföra älgorn, gömsle eller liknande konstruktion för jakt.
12. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller gödselmedel.
13. Kalka.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- Vid reparation och underhåll befintlig vattenledning i mark. Markskador ska då om möjligt undvikas, men uppkommer markskador ska de repareras.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. Märka ut naturreservatet i terrängen.
2. Sätta upp informationstavlor om naturreservatet
3. Vid behov utföra röjning av granplantor och unga granar i naturreservatet
4. Uppföljning av kvalitetsmål enligt fastställd skötselplan.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 §)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Skada döda liggande eller stående träd eller vindfällan eller bryta torra grenar eller kvistar.
2. Gräva upp växter eller växtdelar eller på annat sätt skada vegetationen.
3. Plocka eller samla in kärlväxter, mossor, lavar, insekter och svamp med undantag av bär och matsvamp.
4. Göra upp eld.
5. Framföra motordrivet fordon.
6. Inplantera främmande växt- eller djurart.

Föreskrift C.5 gäller ej jakträttsinnehavare vid uttransport av fällt vilt.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.

Beskrivning av naturreservatet

Beskrivning av området

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen, se bilaga 3. Naturreservatet består av en kalkpåverkad sumpskog som ligger ca 4 km sydost om Tibro samhälle. I denna trakt finns utspridda värdefulla sumpskogar inom ett större område än naturreservatet Ruderskogen, som endast täcker själva kärnområdet. Sumpskogarna omges i övrigt av rationellt brukade barrskogar på den något högre belägna, magra moränterrängen.

Centralt i naturreservatet finns ett klibbalskärr som omges av bäckdråg, översilade marker med lövskog och blandsumpskog. Sumpskogen är mycket säregen med sin kalkkrävande flora mitt i den annars kalkfattiga Tibrotrakten. Det kalkrika källvattnet som sipprar upp i området är orsaken till detta märkliga fenomen.

Området har en skoglig kontinuitet åtminstone tillbaka till 1800-talet då området enligt äldre kartor var skogbevuxet.

Klibbalskärrer är typiskt med stora mossiga al- och även björksocklar, mossiga stenar och tuvor. Mellan socklarna finns vegetationslösa ytor på dygt underlag som är vattentäckta en stor del av året. Några signalarter som hittats i kärret är blåmossa *Leucobryum glaucum*, missne, skärmstarr, kärrfibbla, gullpudra och bäckbräsmå. I naturreservatet finns rikligt med död ved.

I västra och södra delen av naturreservatet finns fyra bäckdråg omgivna av sumpskog. En smal remsa längs två av bäckarna är helt lövträdsdominerad med klibbal och björk. Längs bäckarna finns också små partier som skulle kunna betecknas som klibbalskärr med sina stora socklar och mindre dypölar. I de sydöstra delarna övergår den lövdominerade sumpskogen i en örtrik blandsumpskog med björk, gran och klibbal. I sumpskogarna finns en rik marktäckande mossvegetation och en stor förekomst av signalarter som myskmadra, dvärghäxört, skärmstarr, rankstarr, kransrams, gullpudra och springkorn. I reservatets södra och mellersta delar har också några fynd av signalarter bland kryptogamer gjorts: skriftlav *Graphis scripta*, havstulpanlav *Thelotrema lepadinum* och rörsvepemossa *Jungermannia leiantha*. Ingen noggrannare dokumentation av kryptogamer har gjorts.

I sumpskogarna finns en rik förekomst av lågor och högstubbar av varierande grovlek och nedbrytningsstadium. Strävtickan *Antrodiella hoehnellii* växer här på klibbal. Den svarta eldtickan *Phellinus nigricans* är vanlig på stående döda björkar.

I naturreservatets nordöstra del finns i sen tid gallrad kulturskog med unga-medelålders träd och kraftig dominans av gran. Mossfloran är tämligen rik och fläckvis finns rikligt med örter och även signalarter som stor revmossa *Bazzania trilobata*, skärmstarr och bäckbräsma.

Sparvuggla, pärluggla, mindre hackspett, spillkråka, tjäder och järpe är exempel på arter i fågeldirektivet som har setts och hörts i området.

De delar som naturreservatet utökas med består av barrskog som delvis är skogsbrukspåverkad. Dessa områden bedöms utgöra viktiga skyddszoner för sumpskogen och angränsande bäckdråg. Genom fri utveckling kommer naturvärdena, med tiden, att utvecklas även i dessa skyddszoner.

Friluftsliv

Området har ett begränsat värde för det rörliga friluftslivet eftersom det är relativt svårtillgängligt, och utan stigar eller liknande anordningar. Men områdets svårtillgänglighet kan även bidra till en fin naturupplevelse för de besökare som ändå tar sig in i området.

Markanvändning

Markanvändningen har före bildandet av naturreservat varit skogsbruk.

Bebyggelse och anläggningar

Inom naturreservatet finns ingen bebyggelse.

Genom en del av naturreservatet löper, i öst-västlig riktning, en nedgrävd vattenledning, som ägs av Tibro kommun. Vattenledningen är funktionsduglig men används inte för närvarande, men en ledningsrätt finns. Källorna som är kopplade till vattenledningen ligger ca 0,5 km öster om naturreservatets sydöstra spets.

Planeringsbakgrund

Riksintressen m.m.

Området ingår i riksintresse för naturvård (NRO 14091 Rankåsområdet). Områdets utpekade naturvärden är geovetenskapliga med kamelandskap samt sumpskog och en värdefull flora och fauna som är knuten till dessa miljöer.

Kommunal översiktsplan

Kommunfullmäktige i Tibro kommun fastställde den 26 mars 2012 Översiktplan 2020 för Tibro kommun. I översiktsplanen redovisas att Rudersko-

gen är ett naturreservat och att området vid Ruderskogen ingår i riksintresse för naturvård. I markanvändningskarta för omgivande områden anges skogsbruk.

Naturreservatet Ruderskogen ingår även i fritidsområdet Rankås/Ruder, som redovisas i kommunens översiktsplan.

I översiktsplanen finns det inga beskrivningar eller utredningsförslag om ändrad markanvändning för exploatering eller liknande i området. Naturreservatet bedöms därför ligga väl i linje med översiktsplanen för Tibro kommun.

Internationell betydelse

Största delen av naturreservatet (den del som beslutades 2000-11-16) är av regeringen klassat som Natura 2000-område, (SE0540083 Ruderskogen) vars främsta syfte är att bevara Lövsumpskog och Näringsrik granskog.

Befintliga områdesskydd

Delar av området ingår sedan tidigare i naturreservatet Ruderskogen samt i Natura 2000.

Ärendets handläggning

Inför bildandet av naturreservatet 2000-11-16, togs ett förslag till lämplig avgränsning fram, i samråd med berörda fastighetsägare. I den södra delen av området följde gränsen de bäckdråg med sumpskog som leder in i området.

Under 2008 planerade Stiftelsen Skogssällskapet, ägare till fastigheten Eneskogen 1:2, att genomföra slutavverkningar i angränsning till naturreservatet. Under planeringen av dessa avverkningar tog Stiftelsen Skogssällskapet kontakt med Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Stiftelsen Skogssällskapet befarade att slutavverkningar i anslutning till naturreservatet riskerade medföra att stora delar av skogen i naturreservatet, längs bäckdrågen, skulle blåsa ner. Detta skulle påverka naturvärdena i området negativt.

Dessa samråd ledde vidare till att Länsstyrelsen, i samråd med Stiftelsen Skogssällskapet, tog fram ett förslag till utökning av naturreservatet med 10,2 ha. Utökningen kan ses som en skyddszon för sumpskogen och bäckdrågen i området. Tidigare gränser var förhållandvis svåra att följa i terrängen. Även detta blir betydligt enklare efter utökningen av naturreservatet, genom att reservatsgränsen nu i högre grad följer vägar och beståndsgränser. Genom fri utveckling av skogen kommer naturvärdena, i utökningen av naturreservatet, att utvecklas mot naturskog.

För utökningen av naturreservatet på fastigheten Eneskogen 1:2 har en överenskommelse om intrångsersättning träffats mellan berörd markägare,

Stiftelsen Skogssällskapet, och Länsstyrelsen (staten). För fastigheten Tibro Prästbol 1:7, som ägs av Skara stift, kvarstår den befintliga avgränsningen av naturreservatet från 2000-11-16.

Inför utökningen av naturreservatet har Lantmäteriet genomfört en inmätning av hela naturreservatet, d.v.s. även av de delar av gränsen som inte berörs av en utökning. Detta har gett en högre kvalitet för kartan. Om man jämför avgränsningen av naturreservatet i den gamla och nya kartan kan det i vissa delar se ut som om gränsen har flyttats något. Men i själva verket beror denna justering av kartan på att befintliga gränsmarkeringar i terrängen, för naturreservatet, har mätts in.

Inför utökningen av naturreservatet kompletteras syftet med att friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i naturreservatet. I övrigt har syftet inte ändrats i det nya beslutet jämfört med beslutet 2000-11-16.

I föreskrifterna har endast små justeringar gjorts. Bl.a. ett tydligare förbud mot att bedriva täkt i området samt ett tydligare förbud mot att uppföra älg-torn, gömsle eller liknande konstruktion för jakt. Ändringarna av föreskrifterna innebär, enligt Länsstyrelsen bedömning, ingen ytterligare inskränkning i pågående markanvändning för berörda markägare och sakägare.

Länsstyrelsens bedömning är att skötselplanen för området inte behöver revideras. Den befintliga skötselplanen kan därför fastställas på nytt i samband med utökningen av naturreservatet, med tillägget/uppdateringen att i de delar som naturreservatet utökas med ska skötseln också vara fri utveckling.

Skara stift, Stiftelsen Skogssällskapet, Tibro kommun, samt Ruders Jaktklubb har, som berörda mark- och sakägare, förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Tibro kommun, Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) och Skogsstyrelsen.

LRF Västra Götaland, Västergötlands Botaniska förening, Naturskyddsföreningen Skaraborg, Naturskyddsförening Tibrokretsen, Västergötlands Svampklubb, Västergötlands Ornitologiska förening, Miljöförvaltningen Östra Skaraborg och Anders Larsson (förhandlare) har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Yttranden

Sammanfattningsvis kan sägas att de som har yttrat sig i ärendet genomgående är positiva till att naturreservatet utökas, att föreskrifterna revideras, och att skötselplanen uppdateras.

Tibro kommun, Samhällsbyggnadsnämnden skriver i sitt yttrande att förslaget är bra och har inga invändningar mot förslaget. Tibro kommun bekräftar det som beskrivs i beslutet om att det finns en nedgrävd vattenledning i området. Kommunen bekräftar också att vattenledningen numera inte används, och att det är troligt att kommunen inte kommer att vidhålla ledningsrätten efter Lantmäteriets pågående reform med att upphäva gamla inaktuella rättigheter.

Länsstyrelsens kommentar: Så länge ledningsrätten finns kvar har Tibro kommun, i enlighet med ett undantag från A föreskrifterna, rätt att reparera och underhålla ledningen. Men eftersom Tibro kommun bekräftar att ledningen numera inte används, och att det inte finns några planer på att förnya ledningsrätten, så lär reparation eller underhåll av ledningen inte bli aktuell i framtiden.

Skogsstyrelsen har meddelat att man inget har att erinra mot förslaget till utökning samt nya föreskrifter för naturreservatet.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) har inga synpunkter på förslaget till utökning eller de nya föreskrifterna. SGU kommenterar att det är positivt att de geologiska aspekterna har vägts in i beskrivningarna av naturtyperna.

Naturskyddsföreningen Skaraborg (SNF) har yttrat sig efter samråd med Naturskyddsförening Tibrokretsen. Naturskyddsföreningen vi har inga invändningar mot förslaget utan välkomnar både utökningen av naturreservatet och de reviderade föreskrifterna.

Västergötlands Ornitologiska förening (VgOF) meddelar att föreningen ser det som mycket positivt att naturreservatet Ruderskogen utökas. Västergötlands Ornitologiska förening anser att skötselplanen ger goda förutsättningar för att området ska fortsätta att utvecklas till en naturskog med riklig biologisk mångfald.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Området består av ett säreget sumpskogsområde med höga botaniska värden, som är ett resultat av de för trakten ovanliga hydrologiska förhållandena med kalkrika källmiljöer och liten mänsklig påverkan. Naturvärdena bevaras och utvecklas bäst genom att skogen i huvudsak lämnas till fri utveckling utan några skogliga åtgärder.

Syftet med naturreservatet Ruderskogen är att för framtiden bevara och utveckla en naturvetenskapligt värdefull sumpskog samt att bevara en god livsmiljö för en rik flora och fauna med särskild tyngdpunkt på kalkgynnade arter.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålen, myllrande våtmarker, levande skogar samt ett rikt växt- och djurliv.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. (För delar där naturreservatet utökas. För de delar som redan ingår i naturreservatet ändras inte markanvändningen.) Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för konsekvensutredning av regelgivning.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplýsningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap. 7 § miljöbalken).

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeom-

rådet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap. 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).

- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Förvaltningen ska ske i samverkan med berörda markägare.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap. 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i tidningarna Skaraborgs Allehanda (SLA) och Skaraborgsbygden.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4.

I detta ärende har länsöverdirektör Lisbeth Schultze beslutat. Naturvårds- handläggare Örjan Nilsson har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, funktionschef Johan Jan- nert, planhandläggare Johan Aelman, och länsjurist Anna Roslund.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Lisbeth Schultze

Örjan Nilsson

 Storrås

Kuska-gummornas

1:2
1

Janstorp

Beslutskarta

Naturreseptatet Ruderskogen
Utökning

Tibro kommun

 Utökat naturreservat
 Befintligt naturreservat

Skala (i A4) 1:7 500

0 50 100 200 Meter

Tillhör Länsstyrelsens beslut:

Datum 2016-01-26

Diarienummer 511-26170-2012

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Illustrationskarta till Länsstyrelsens beslut
om naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

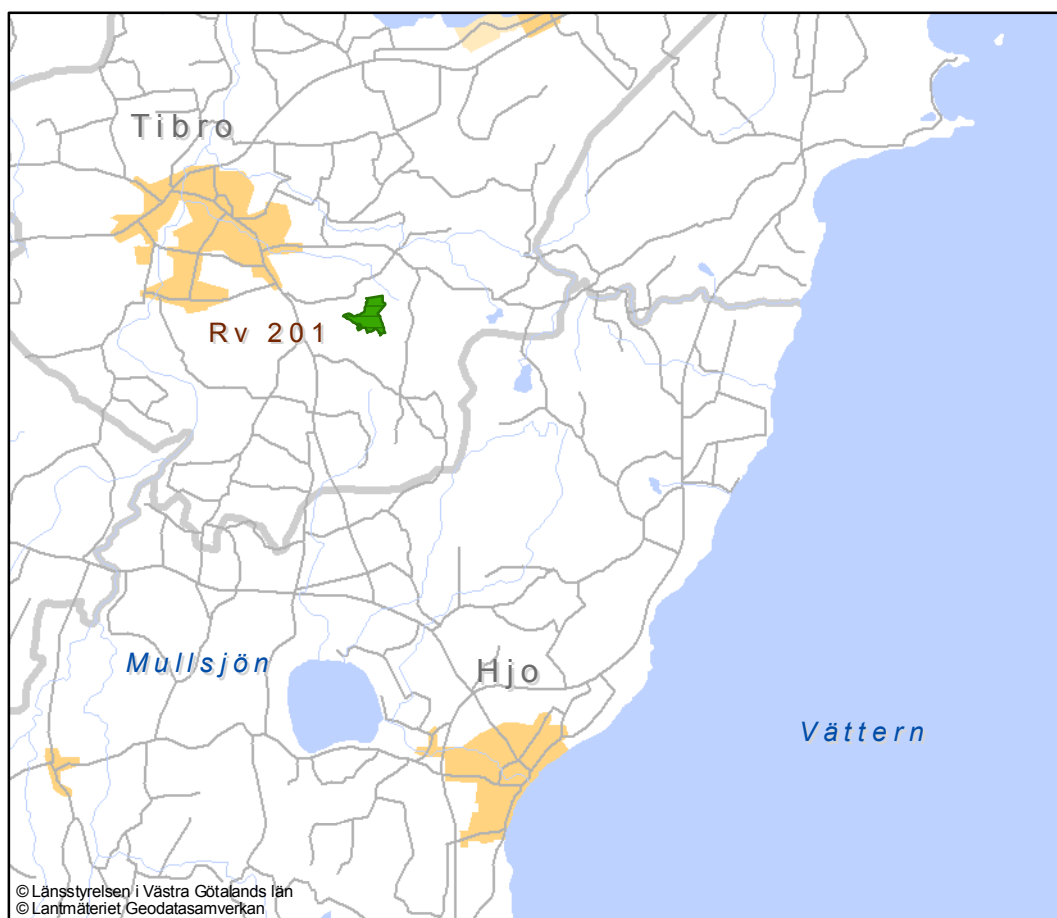
LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bilaga 2

Dnr 511-26170-2012
Remiss 2016-01-26

ÖVERSIKTSKARTA

Naturreservatet Ruderskogen Tibro kommun

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Örjan Nilsson
Naturvårdsenheten
010-224 51 67
orjan.nilsson@lansstyrelsen.se

Skötselplan
2016-01-26

Bilaga 3
Diarienummer
511-26170-2012

Sida
1(13)

Skötselplan för naturreservatet Ruderskogen i Tibro kommun

Stormfälld skog, Ruderskogen, Foto Örjan Nilsson Länsstyrelsen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Syfte	3
2	Allmän beskrivning.....	3
2.1	Administrativa data	3
2.2	Topografi och läge	3
2.3	Geologi och hydrologi.....	3
2.4	Markanvändning	4
2.5	Vegetation, flora och fauna	4
2.6	Friluftsliv.....	6
3	Mark och vegetationsvård.....	6
3.1	Övergripande mål.....	6
3.2	Generella riktlinjer och åtgärder	7
3.3	Beskrivning av skötselområden	7
4	Friluftsliv	10
4.1	Övergripande mål.....	10
4.2	Information och anläggningar	10
5	Dokumentation och uppföljning	10
6	Sammanfattning av planerade skötselåtgärder, tillsyn och dokumentation	11
7	Referenser	11

BILAGOR

BILAGA 3.1 - SKÖTSELPLANEKARTA (FRÅN SKÖTSELPLAN 2000-11-16)

BILAGA 3.2 – KARTA ÖVER UTÖKNING AV NATURRESERVATET

Information

En skötselplan togs fram och fastställdes när naturreservatet bildades 2000-11-16. Inför utökningen av naturreservatet 2016-01-26 kvarstår denna skötselplan i allt väsentligt. Endast mindre justeringar och tillägg har gjorts med anledning av utökningen.

1 Syfte

Syftet med naturreservatet Ruderskogen är att för framtiden bevara och utveckla en naturvetenskapligt värdefull sumpskog samt att bevara en god livsmiljö för en rik flora och fauna med särskild tyngdpunkt på kalkgynnade arter.

Syftet med reservatsbildningen är dessutom att följa upp åtaganden som följer av medlemskapet i den europeiska unionen. Naturreservatet har godkänts av regeringen att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000.

Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i naturreservatet.

Syftet skall tryggas genom att skogen i huvudsak lämnas till fri utveckling utan några skogliga åtgärder.

2 Allmän beskrivning

2.1 Administrativa data

Skyddsform:	Naturreservat
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen Västra Götalands län
Benämning:	Naturreservatet Ruderskogen
Kommun:	Tibro
Socken:	Kyrkefalla
Kartor:	Topografisk karta 8E Hjo NV Ekonomisk karta 084 51
Gräns:	Se karta, bilaga 3.2
Fastigheter och ägare:	Eneskogen 1:2, Stiftelsen Skogssällskapet Tibro Prästbol 1:7, Prästlönetillgångarna i Skara stift
Areal:	Lövskog: 10,9 ha Blandskog: 11,8 ha Barrskog: 20,1 ha Totalt: 42,8 ha

2.2 Topografi och läge

Naturreservatet Ruderskogen ligger inom ett större grandominerat skogsområde ca 4 km sydost om Tibro samhälle. Terrängen är relativt flack. I norr och nordväst gränsar reservatet till ungskog. I sydost och söder tangerar området hyggen och ung röjningsskog. I mindre delar gränsar naturreservatet till äldre kulturskog.

2.3 Geologi och hydrologi

Naturreservatet ligger i en sänka i den annars flacka barrskogsklädda moränterrängen. Kalkrikt källvatten sipprar upp ur marken och flera mindre

bäckdråg rinner genom den lövrika sumpskogen. Den centrala delen av naturreservatet består av ett alkärr som är vattendränkt under större delen av året.

2.4 Markanvändning

Området har en relativt lång skoglig kontinuitet. På gamla ekonomiska kartan från slutet på 1800-talet var klubbalskärr i områdets centrala del lövträdsbevuxen. I övrigt var området bevuxet med barrträd.

Genom en del av naturreservatet löper, i öst-västlig riktning, en nedgrävd vattenledning, som ägs av Tibro kommun. Vattenledningen är funktionsduglig men används inte för närvarande inte. Källorna som är kopplade till vattenledningen ligger ca 0,5 km öster om naturreservatets sydöstra spets.

2.5 Vegetation, flora och fauna

Naturreservatet utgörs av ett sammanhängande kärnområde i ett större uppsplittrat sumpskogsområde omgivet av ordinär skogsbruksmark med lägre naturvärden. I tabell 1 redovisas områdets vegetationstyper enligt svenska system respektive det europeiska systemet Natura 2000. Den värdefulla sumpskogen inom naturreservatet omfattar ett centralt beläget klubbalskärr, bäckdråg, översilade marker med lövskog och blandsumpskog. Sumpskogen är mycket säregen med sin kalkkrävande flora mitt i den annars kalkfattiga Tibro-trakten. Det kalkrika källvattnet som sipprar upp i området är orsaken till dessa speciella naturförhållanden.

Markslag/naturtyp/ Vegetationstyp	Areal	Natura 2000-naturtyp	Areal
Klubbalskärr	5,5	Lövsumpskogar av fennoskandisk typ, 9080	5,5
Klubbalskog av översilningstyp	5,4	-"-	5,4
Sump-blandskog av örttyp	11,8	Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ, 9050	11,8
Kulturskog: mogen skog	19,3		
Kulturskog: röjningsskog	0,3		
Kulturskog: kalhygge	0,5		
Summa	42,8	Summa	22,7

Tabell 1. Vegetationstyper för lövskogar enligt Andersson, för blandskogar enligt Nordiska ministerrådet (1994) och för kulturskogar enligt Nordiska ministerrådet (1999) samt naturtyper enligt Natura 2000-systemet (Naturvårdsverket 1997). Arealuppgifter ges för de olika kategorierna var för sig.

Klubbalskärr i naturreservatets centrala del är typiskt med stora mossiga al- och björksocklar, mossiga stenar och tuvor. Mellan socklarna finns vegetationslösa ytor på dygt underlag som är vattentäckta en stor del av året. Uppe på socklarna växer bland annat blåmossa *Leucobryum glaucum*, kvastmossor *Dicranum spp.*, kranshakmossa *Rhytidiadelphus squarrosus*, palmmossa *Climacium dendroides*, thujamossor *Thuidium spp.*, hasselmossa *Eurhynchium angustirete* och bägarlavar *Cladonia spp.* Även enstaka örter, ormbunkar och starr klarar sig här. I översvämningszonen på socklarna växer skapania-mossor *Scapania spp.*, fickmossor *Fissidens spp.*, praktmossor *Mnium spp.* s. l. och rörsvepemossa *Jungermannia leiantha*. Flera intressanta kärlväxter tillika signalarter växer i kärret såsom missne, skärmstarr,

kärrfibbla, gullpudra och bäckbräsma. I naturreservatet finns rikligt med död ved.

Naturreservatets fyra blötare ”armar” västerut och söderut består av små bäckdråg omgivna av sumpskog. En smal remsa längs två av bäckarna är helt lövträdsdominerad. Längs bäckarna finns också små partier som skulle kunna betecknas som klubbalskärr med sina stora socklar och mindre dypölar. I de sydöstra delarna övergår den lövdominerade sumpskogen i en örtrik blandsumpskog med björk, gran och klubbäl. I sumpskogarna finns en rik mossvegetation av bland annat späravitmossa *Sphagnum squarrosum*, praktbräkenmossa *Plagiochila asplenoides* och stor thujamossa *Thuidium tamariscinum*. Inom området finns en stor förekomst av signalarterna myskmadra, dvärghäxört, skärmstarr och rankstarr. I mindre omfattning förekommer signalarterna kransrams, gullpudra och springkorn. På frisk mark växer harsyra, blåsippa, skogsbräken, revlumner, skogsviol, smultron och ställvis finns bestånd med stinksyska.

I naturreservatets södra och mellersta delar har några fynd av signalarter bland kryptogamer gjorts: skriftlav *Graphis scripta*, havstulpanlav *Thelotrema lepadinum* och rörsvepemossa *Jungermannia leiantha*. Ingen noggrannare dokumentation av kryptogamer har gjorts.

I sumpskogarna finns en rik förekomst av lågor och högstubbar av varierande grovlek och nedbrytningsstadium. Strävtickan *Antrodiella hoehnellii* växer här på klubbäl. Den svarta eldtickan *Phellinus nigricans* är vanlig på stående döda björkar.

I reservatets nordöstra del finns en i sen tid gallrad kulturskog med unga-medelålders träd och kraftig dominans av gran. Endast enstaka björk och tall har lämnats av skogsbruket och förekomsten av död ved är liten här. Skogen hör till den örtrika sumpskogstypen även om den inte är fullt utvecklad. Mossfloran är tämligen rik och fläckvis finns rikligt med örter och även signalarter som stor revmossa *Bazzania trilobata*, skärmstarr och bäckbräsma.

Inom reservatet finns också en liten ungskog av gran (nordvästra hörnet in till reservatsgränsen), ett litet kalhygge (längst ut i reservatets sydöstra hörn) och en smal bård av mogen kulturskog (längs reservatsgränsen i den västra ”armen”).

Under 2016 utökas naturreservatet med 10,2 ha. Utökningen består av äldre kulturpräglad barrblandskog som kan ses som en skyddszon för sumpskogen och bäckdrågen i området. Genom fri utveckling för skogen kommer naturvärdena, i utökningen av naturreservatet, att utvecklas mot naturskog.

Art	Hotkat./ Signal- värde	Växtplats (skötselområde)
Kärlväxter		
Myskmadra	S3	Alkärr (1), blandsumpskog (3)
Dvärghäxört	S3	Klibbalsskog (2), blandsumpskog (3)
Kransrams	S3	Blandsumpskog (3)
Skärmstarr	S3	Alkärr (1), klibbalsskog (2), bland- sumpskog (3), kulturskog (4)
Springkorn	S3	Alkärr (1)
Rankstarr	S2	Klibbalsskog (2), blandsumpskog (3)
Gullpudra	S2	Klibbalsskog (2), blandsumpskog (3)
Missne	S2	Alkärr (1), blandsumpskog (3)
Bäckbräsmå	S2	Alkärr (1), blandsumpskog (3), kultur- skog (4)
Kärrfibbla	S2	Klibbalsskog (2), blandsumpskog (3), kulturskog (4)
Korallrot	S2	Blandsumpskog (3)
Blåsippa	S1	Alkärr (1), klibbalsskog (2), bland- sumpskog (3)
Slokstarr <i>Carex pseudocyperus</i>		Klibbalsskog (2), blandsumpskog (3)
Ormrot		Blandsumpskog (3)
Mossor		
Stor revmossa <i>Bazzania trilobata</i>	S3	Kulturskog (4)
Rörsvepemossa <i>Jungermannia leiantha</i>	S2	Blandsumpskog (3)
Blåmossa <i>Leucobryum glaucum</i>	S1	Alkärr (1)
Lavar		
Havstulpanlav <i>Thelotrema lepadinum</i>	S3	Blandsumpskog (3)
Skriftlav <i>Graphis scripta</i>	S1	Blandsumpskog (3)
Svampar		
Svart eldticka <i>Phellinus nigricans</i>		Blandsumpskog (3)
Strävticka <i>Antrodiaella hoehnellii</i>		Klibbalsskog (2)
Fåglar		
Mindre hackspett	NT, EU	Alkärr (1)
Spillkråka	NT, EU	
Sparvuggla	EU	
Pärluggla	EU	
Tjäder	EU	
Järpe	EU	

Tabell 2. Rödlistade arter, signalarter och annars sällsynta arter funna i naturreservatet Ruderskogen. Hotkategori anges för rödlistade arter: (NT) Nära hotad. Signalartsvärde anges för signalarter: (S1) Mindre bra; (S2) Bra; (S3) Mycket bra (Skogsstyrelsen 1995). Arter i Habitatdirektivet och Fågeldirektivet (EU)

2.6 Friluftsliv

Området har ett begränsat värde för det rörliga friluftslivet eftersom det är relativt svårtillgängligt, och utan stigar eller liknande anordningar. Men områdets svårtillgänglighet kan även bidra till en fin naturupplevelse för de besökare som ändå tar sig in i området.

3. Mark- och vegetationsvård

3.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med naturreservatet är att bevara värdefulla sumpskogsmiljöer i ett av människan opåverkat naturtillstånd. Kvalitetsmålet är att bevara och utveckla sumpskogsmiljöerna så att deras karaktär av klibbalsskär och örtrika sumpskogar bevaras och förstärks. Mängden död ved och

till denna knuten kryptogamflora bör öka i framtiden. Antalet rödlistade arter och signalarter bör öka på sikt. Den rödlistade mindre hackspetten och spillkråkan bör kunna finnas i naturreservatet.

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Skötselmålet för hela reservatet är fri utveckling, med undantag av de lövdominerade översilningsskogarna där viss granröjning, vid behov, bör utföras för att bibehålla lövdominansen. Inga skogbruksåtgärder får utföras i området. Områdets hydrologi får inte ändras.

3.3 Beskrivning av skötselområden

Skötselområde 1

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Klibbalskärr	Lövsumpskogar av fennoskandisk typ, 9080

Areal: 5,5 hektar

Beskrivning: Ett välutvecklat klibbalskärr med klibbal och björk på stora mossiga socklar och vegetationslösa vattendränkta kärrpartier däremellan. Endast små granar klarar sig på socklarna. I kärret finns rikligt med klenare död ved. Mossfloran är rik.

Skötselmål: Fri utveckling.

Kvalitetsmål: Klibbalskärr med en stor mängd död ved. På sikt ett större antal sällsynta och rödlistade arter.

Engångsåtgärder: Inga.

Underhållsåtgärder: Inga.

Skötselområde 2

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Klibbalsskog av översilningstyp	Lövsumpskogar av fennoskandisk typ, 9080

Areal: 5,4 hektar

Beskrivning: Längs några bäckar i naturreservatets västra och södra del finns äldre klibbalsdominerad översilningsskog med ett stort inslag av björk. I vissa partier står träden på mossiga socklar. Floran är örtrik med ett litet inslag av gräsmarksarter. Mossfloran är rik med en stor förekomst av spärrvitmossa. Föryngringen av gran hotar skogens lövrika karaktär.

- Skötselmål: Fri utveckling bortsett från eventuell röjning av granplantor och unga granar. Täckningsgraden av lövträd ska vara minst 70 %.
- Kvalitetsmål: Örtrik lövdominerad sumpskog med en stor mängd död ved. På sikt ett större antal sällsynta och rödlistade arter.
- Engångsåtgärder: Inga.
- Underhållsåtgärder: Eventuell röjning av granplantor för att uppnå skötsel-målet.

Skötselområde 3

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Sump-blandskog av örttyp	Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ, 9050

- Areal: 11,8 hektar
- Beskrivning: Den lövdominerade klibbalsskogen längs bäckarna och i klibbalskärret övergår i en sump-blandskog med omväxlande björk- och grandominans. I vissa mindre partier finns också klibbalskärr med små vegetationslösa ytor. Skogen är luckig och det finns en hel del lågor. Floran är örtrik med inslag av gräsmarksvegetation och lundflora.
- Skötselmål: Fri utveckling.
- Kvalitetsmål: Örtrik naturskog med en stor mängd död ved. På sikt ett större antal sällsynta och rödlistade arter.
- Engångsåtgärder: Inga.
- Underhållsåtgärder: Inga.

Skötselområde 4

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Kulturskog: mogen skog	

- Areal: 19,3 hektar
- Beskrivning: I naturreservatets nordöstra hörn finns en grandomine-rad relativt likåldrig och homogen skog med en tät mossvegetation, lite blåbärsris och endast fläckvis med örter. Tall och björk finns i mycket liten omfattning, li-

kaså nyare vindfällan. En smal bård av produktions-skog längs klibalsskogen i naturreservatets västra del ingår också i detta skötselområde. Denna skog är också relativt likåldrig med ett mindre väl utvecklat botten- och fältskikt än i naturreservatets centrala delar.

De tre delområden som naturreservatet utökas med 2016 består också av mogen kulturskog, och de tillförs därför skötselområde 4.

Skötselmål: Fri utveckling.

Kvalitetsmål: Örtrik naturskog med en stor mängd död ved. På sikt ett större antal sällsynta och rödlistade arter.

Engångsåtgärder: Inga.

Underhållsåtgärder: Inga.

Skötselområde 5

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Kulturskog: röjningsskog	

Areal: 0,3 hektar

Beskrivning: Ung tät granskog.

Skötselmål: Fri utveckling.

Kvalitetsmål: Örtrik naturskog.

Engångsåtgärder: Inga.

Underhållsåtgärder: Inga.

Skötselområde 6

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Kulturskog: kalhygge	

Areal: 0,5 hektar

Beskrivning: Naturreservatets sydöstra hörn ingår i ett större kalhygge som vidgar sig österut.

Skötselmål: Fri utveckling.

Kvalitetsmål: Örtrik naturskog.

Engångsåtgärder: Inga.

Underhållsåtgärder: Inga.

4. Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

Skälen för naturreservatets bildande är uteslutande naturvetenskapliga. Endast gränsmarkeringar och informationstavlor ska sättas upp. Inga stigar eller andra anordningar skall anläggas i naturreservatet.

4.2 Information och anläggningar

Informationstavlor skall sättas upp på de platser som är markerade på bifogad skötselplanekarta. Tavlorna skall utföras enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Tavlorna skall innehålla karta över Naturreservatet samt beskriva dess syfte, natur och gällande föreskrifter för allmänheten.

Gränsmarkeringar skall utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Informationsanläggningarna skall tillses regelbundet och underhållas vid behov.

5. Dokumentation och uppföljning

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att dokumentationen utförs och utvärderas.

En grundlig dokumentation av kärlväxt- och kryptogamfloran (mossor, svampar, lavar) är inte gjord och bör komma till stånd för att kunna göra en uppföljning av områdets kvalitetsmål i framtiden. Denna dokumentation görs av en kärlväxt- och kryptogamkunnig person och bör innehålla uppgift om förekomst av signal- och rödlistade arter skötselområdesvis. Kartor med inprickade förekomster för vissa utvalda arter bör utgöra komplement till artlistorna.

En dokumentation bör göras av granförekomsten i den lövdominerade över- silningsskogen (skötselområde 2), som även framledes ska vara lövdominerad. En okulär besiktning görs för att uppskatta granens täckningsgrad i skötselområdet, och för att avgöra om röjningsinsatser är aktuella att utföra eller inte. I övrigt föreslås inga dokumentationsinsatser vad gäller skogsstrukturens eventuella förändringar eftersom målet är en naturskog som får utvecklas fritt.

Skötselplanen bör revideras då uppföljningen indikerar att behov finns.

6. Sammanfattning av naturvårdsförvaltningen

Hela naturvårdsförvaltningen för Naturreservatet Ruderskogen bekostas av staten.

Röjning av gran i skötselområde 2 är den enda föreslagna skötselåtgärden i naturreservatet och det är av hög prioritet (prioritet 2). Röjningen behöver endast komma till stånd om uppföljningen visar att behov finns.

En sammanfattning och prioritetsordning på planerad tillsyn och uppföljning av skötsel- och kvalitetsmålen redovisas i tabell 3.

Gränsmarkeringar ska sättas upp runt naturreservatet samt två skyltar vid gränsen till reservatet.

Det är av hög prioritet att en grundinventering av kärlväxter och kryptogamer görs för att få kunskap om vilka naturvärden reservatet hyser och för att kunna följa områdets kvalitetsmål vad gäller förekomst av signal- och rödlistade arter. Det är av hög prioritet att en okulär besiktning görs av granars täckningsgrad i skötselområde 2.

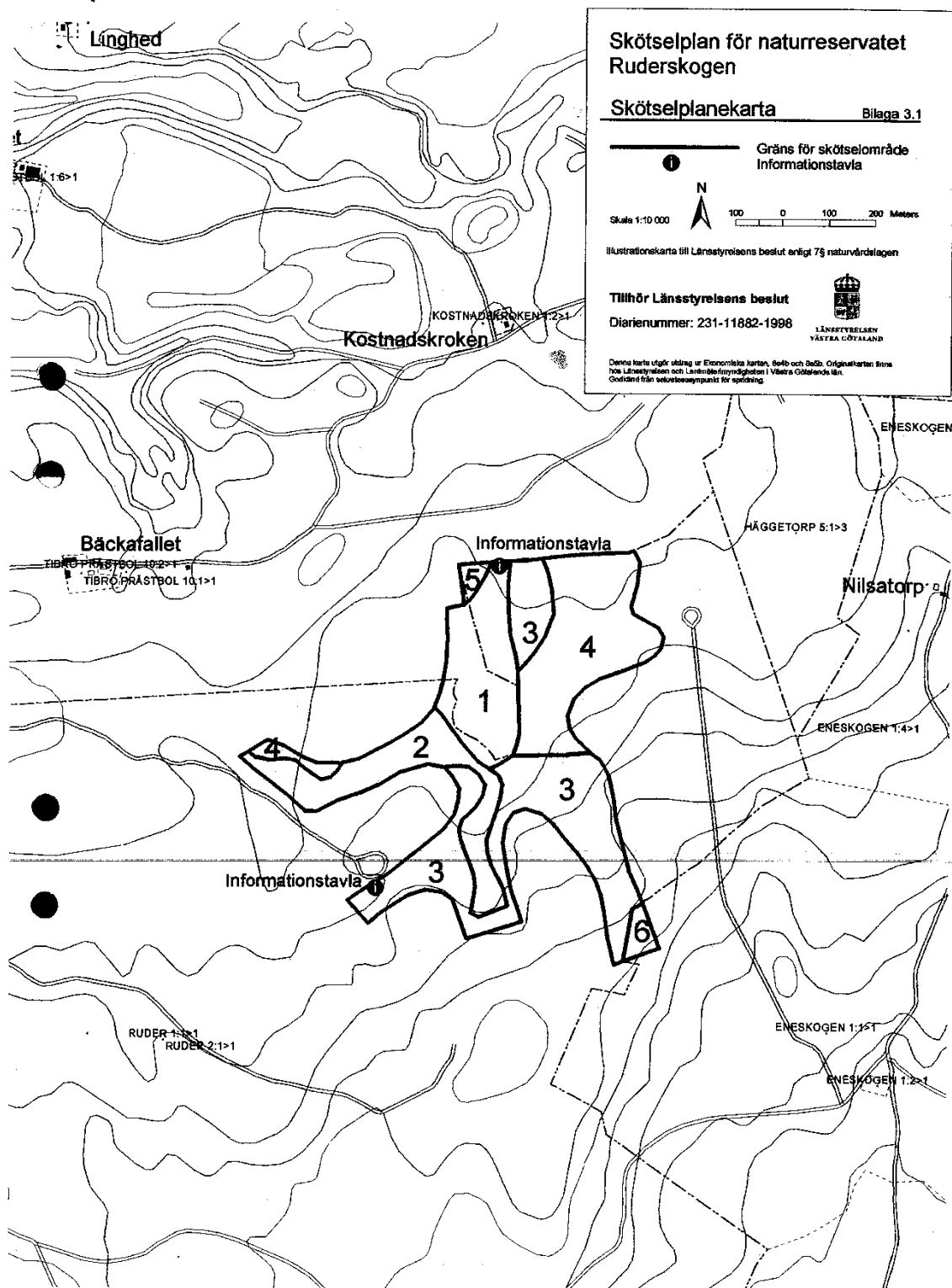
Tillsyn/ uppföljning	Skötselomr.	När	Prioritet
Gränsmarkering		1 gång	1
Skyltproduktion/upsättning		1 gång	1
Tillsyn: allmän	Alla	Årligen	2
Uppföljning: Kryptogaminventering	1, 2, 3	Vart 30:e år	2
Uppföljning: Granbesiktning	2	Vart 10:e år	2

Tabell 3. Prioritering av föreslagna tillsyns- och uppföljningsinsatser, intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

Referenser

- Ahlén, I. & Tjernberg, M. (red) 1996. Rödlistade ryggradsdjur i Sverige – Artfakta. Artdatabanken, SLU, Uppsala.
- Andersson, L. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker.
- Aronsson, M., Hallingbäck, T. Mattsson, J.-E. (red.) 1995. Rödlistade växter i Sverige 1995. ArtDatabanken, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 1999. Uppgifter ur databasen N2000.
- Naturvårdsverket. 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.
- Nordiska ministerrådet. 1994. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1994:665. Köpenhamn, Danmark.
- Skogsstyrelsen. 1995. Instruktion för Datainsamling vid inventering av nyckelbiotoper.
- Skogsvårdsstyrelsen Västra Götaland. Nyckelbiotopsinventeringen i Tibro kommun.
- Västergötlands flora. Databasuppgifter på kärlväxtförekomster.

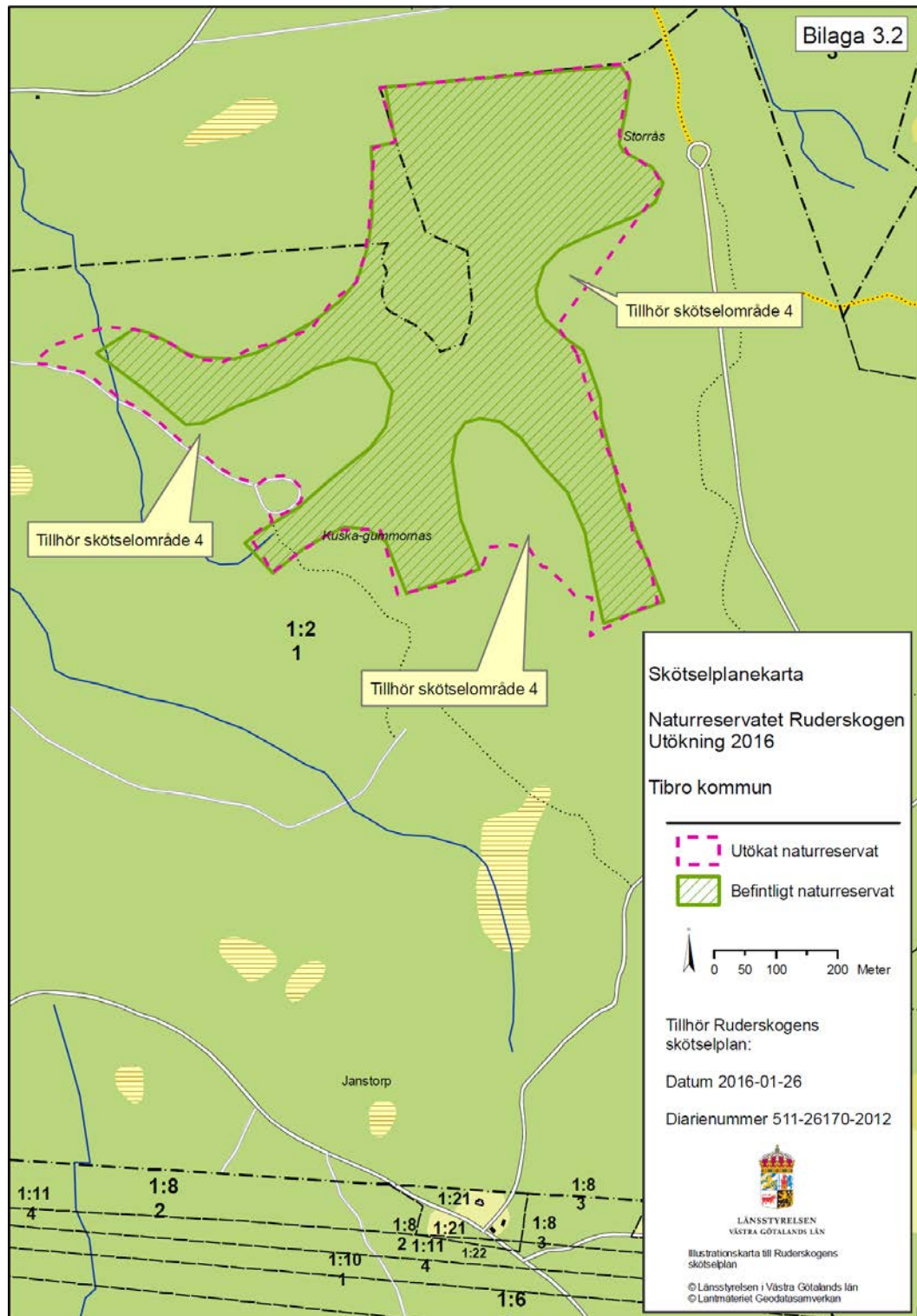
Bilaga 3.1

Bilaga 3.2

Utökning av naturreservatet Ruderskogen

De tre delområden som naturreservatet utökas med 2016-01-26 består av mogen kulturskog, och de tillförs därför skötselområde 4.

Hur man överklagar Länsstyrelsens beslut

Var skall beslutet överklagas?

Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos regeringen. **Överklagandet skall dock skickas eller lämnas in till Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Adressen framgår av beslutet.**

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till regeringen.

När skall beslutet senast överklagas?

Överklagandet skall ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag Ni fick del av beslutet.

Hur skall överklagandet utformas?

Överklagandet skall ske skriftligen.

I skrivelsen skall Ni

- tala om vilket beslut Ni överklagar t ex genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer

- redogöra för hur Ni anser att beslutet skall ändras och varför

- uppge namn, adress och telefonnummer

Skrivelsen skall undertecknas.

